

Z periferie republiky

Jak podpořit funkční život i mimo úspěšná centra

Některé danosti platí, ať si o nich kdokoliv myslí cokoliv. Těž danosti geografické. Třeba taková Hajnalova linie. Podle této teorie se v přístupu ke sňatkům, staromládenectví a modelu rodiny Evropa dělí na dvě části podél linie Petrohrad–Terst. Západně od ní se vstupuje do manželství později a rodiny jsou užší. Východně od ní se manželství uvaří dříve a rodiny jsou širší, ba i klanové. V tomto smyslu patří Češi i Moravané na západ a Slováci (stejně jako Maďaři, ale i Italové z jihu) na východ.

Nebo Samuel Huntington. Jeho teorii střetu civilizací odmítají intelektuálové už čtvrt století. Ale jedete-li autem z Bukurešti do Sedmidradska, na předelu Karpat Huntingtonovou linii cítíte až fyzicky – náhle zmizí vesnice balkánské a začnou vesnice středoevropské. O postkoloniálních zemích Huntington tvrdil, že sama hospodářská i společenská modernizace k úspěchu nestačí. Platí něco z toho i v Česku, které žije už tři generace v míru a třetí let v demokratickém režimu?

Platí, jak dokládají práce geografií z Karlovy univerzity. Podíváme-li se na jejich typologii oblastí Česka, na to, které regiony řadí mezi rozvojové, znevýhodněné, či dokonce ohrožené, jistá zobecnění zdroje napadnou. Po válce napsal novinář Michal Mareš sérii článků později knižně vydaných s titulem *Přicházím z periferie republiky*. Zabýval se lidskými i sociálními problémy právě vysídleného pohraničí v době, kdy převládal triumfalismus, ale potlačené problémy se už hlásily.

I dnes lze často říci „přicházím z periferie republiky“, ač se ta periferie neváže jen na Sudety. Globalizace, modernizace, industrializace, urbanizace, to vše vede k soustředění lidského, ekonomického i kulturního života do center a k poklesu zájmu o periferie. Právě to analyzuje geografov. Řada jevů přetravává i tři generace po odsunu Němců. Není náhoda, že stabilní drobné osídlení venkova (vsi do 250 obyvatel) se soustředí v autochtonních oblastech (jihozápad či severovýchod Čech, Vysočina), ale sociální patologie v pohraničí. Náhoda není ani to, že jako „ostrovy pozitivní deviace“ se z pohraničí vymykají Domažlicko, Náchodsko či okolí Trhových Svinů.

Podpořit zaostávající oblasti nepřináší přímý zisk. Ale vláda desetimilionové země by měla dělat něco pro to, aby život co nejlépe fungoval i na periferiích republiky, ačkoliv ty periferie leží třeba ve vnitrozemí.

Zbyněk Petráček

Škrtnou celých 15 let

Profesor plagiátor nemůže být univerzální viník

Profesor Martin Kovář se ve čtyřech odborných textech dopustil plagiátorství. Konstatovala to „jednomyslně a jednoznačně“ etická komise Filozofické fakulty UK, v závěru je těž vyhlášeno, že tituly docent a profesor získal pan Kovář neoprávněně. Je to tvrdý, ale možná jediný možný postup, pokud chce fakulta hájit opravdovou vědu.

Jenže vzápětí na každého vyskočí spousta otázek, jak je možné získat docenturu i profesuru pomocí opisování (aktuálně označeného za zjevné a nepochybně), když existují fakultní komise, vědecké oponentury, veřejná řízení. Něco tady nehraje. Etická komise sice uzavírá úderně, když žádá „podniknout co nejdříve veškeré možné kroky, jež by přestupky takové povahy a rozsahu znemožňovaly“. Jenže se získáním docentury i profesury za opsané práce se to má jako s úplatkem – vyžaduje dvě strany. Bude etická komise zkoumat i ty Kovářovy kolegy, kteří mu tituly „dali“? Chystají se prověřit, zda nefungoval systém protisuřeb? Nebo je Martin Kovář obětním kozlem, za kterým se má zavřít voda a fakulta pojede dál ve starých kolejích? Jak praví starý vtip: zvonku to tak vyzerá.

Martin Kovář vedl patnáct let katedru světových dějin, nyní je vyuřován a je namísto se ptát, jestli jeho metody byly normou, či spíš excesem. Filozofická fakulta by, čistě teoreticky, měla shromažďovat ty největší humanitní mozky v republice. A přesto historici selhalí, jaké měl „černokněžník“ Kovář kouzlo, že jim trvalo tak dlouho, než jej odhalili? Co za těch patnáct let vykonal, bylo všechno špatné? Nebo ne? Každopádně jeden rituálně popravený Kovář samotné historiky ani fakultu rozhodně nevyviní.

Martin Zvěřina

LIDOVÉ NOVINY

Vydavatel: MAFRA, a. s., Karla Englišová 519/11, 150 00 Praha 5, IČ 45313351, evidenční číslo MK: E 5168, ISSN 0862-5921

REDAKCE:

SÉFREDAKTOR István Léko **ŘEDITEL** Veselin Vačkov

VEDOUCÍ VÝDÁNÍ Petr Bušta, Petr Závodza,

HLAVNÍ EDITORI Lucie Havlišová, Lukáš Novotný, **ŠÉFKOMENTÁTOR** Petr Kamberský,

VEDOUCÍ LIDOVKY.cz Tomáš Málek

VEDOUCÍ REDAKTOŘI RUBRIK Martin Zvěřina (názory), Kateřina Surmanová (domov),

Michal Pavec (byznys), Robert Schuster (svět), Jana Macháčková (kultura),

Ondřej Trnáček (sport), Michal Růžička (foto), Petra Smotralová (Akademie),

Kateřina Kolářová (Právo & Justice), Josef Tuček (Medicina & věda), Martin Egyed (seriál LN),

Petr Bušta (Česká pozice), Petr Kamberský (Orientace), Kateřina Svobodová (Relax),

Vladan Šír (Pátek LN), Eva Hlinovská (Esprit), Petr Kain (Index)

VEDOUCÍ GRAFICKÉHO STUDIA Štěpán Korčák, **FOTOEDITORI** Jan Bezucha, Petr Homolka

JAZYKOVÁ REDAKTORKA Iva Pospíšilová

Adresa redakce: Lidové noviny, Anděl Media Centrum, Karla Englišová 519/11, 150 00 Praha 5 – Smíchov

Tel. úřední 225 009 111, dopisy@lidovky.cz, www.lidovky.cz

Inzerce: Mafra, a. s., Anděl Media Centrum, Karla Englišová 519/11, 150 00 Praha 5 – Smíchov,

Deputy Key Account Director: Lucie Hirschlerová, lucie.hirschlerova@mafra.cz, www.mafraevents.cz

Inzerce v regionech: Severní Čechy tel. 478 636 311, Liberecký kraj tel. 486 123 311, Hradec Králové

tel. 498 515 311, Pardubický kraj tel. 467 303 311, Jižní Čechy tel. 388 009 313, Plzeňský kraj tel. 374 333 311,

Karlovarský kraj tel. 359 404 311, Moravskoslezský kraj tel. 558 959 311, Slezský kraj tel. 583 808 311,

Východní Morava tel. 576 202 311, Jižní Morava tel. 516 202 315, Vysoké Mýto tel. 564 606 311

Předplatné: Informace, objednávky pro tužemské doručování, zmeny a přerušení na tel. 225 555 533,

fax 225 556 633, e-mail: predplatne@lidovky.cz, www.lidovedeniny.cz a na adresu Lidových novin, oddělení předplatného. Reklamaci na bezplatné línce 800 912 912

Digitální vydání: www.lidovedeniny.cz

Tisk: TISKÁRNY MAFRAPRINT Praha a Olomouc. Rozšířuje PNS, a. s.

Prodaný náklad ověřuje ABC ČR. Četnost: vychází denně kromě neděle, měsíčně vydává: Praha

MAFRA, a. s., 2019 nebo uvedený dodavatel obsahu. Jakékoli užití a šíření části nebo celku obsahu

Lidových novin (včetně jejich překladu) bez písemného svolení vydavatele je zakázáno.

Vydavatelství MAFRA, a. s., je součástí koncernu AGROFERT.

NÁZORY

Revoluce, změna k lepšímu?

Lid svrhne tyrana, aby pak byl ustaven režim mnohem horší. Jako před 40 lety v Íránu

Jedenáctého února uplynulo čtyřicet let od islámské revoluce v Íránu. Po pádu šáhova režimu a krátkém mezivládě utužil svou moc ajatolláh Chomejní. A nastolil islámskou teokracii. Pušky povážlivé čet střílely dnem i nocí; i ženy, děti, starce.

V červenci uplyne čtyřicet let od pádu diktátora Somozy v Nikaragui. Po jeho revolučním svržení se moci chopili komunističtí sandinisté a nastolili diktaturu svou.

V listopadu 1979 profesorka mezinárodních vztahů na Georgetownu Jeane Kirkpatricková v eseji *Diktatury a dvojí meřítka* v měsíčníku *Commentary* kritizovala politiku lidských práv prezidenta Cartera. Na stav lidských práv v komunistických zemích neměl vliv, tak moc tam pro ně neudělal. Měl však vliv na proamerické diktatury, jako byla šáhova v Íránu a Somozova v Nikaragui. Ty byly z hlediska lidských práv špatné a čeliły opozici, tou však nebyly jen nepočetní liberální demokraté, nýbrž i početnější totalitáři: islámští teokraté a komunisté. Autoritářským režimům šáha a Somozy, protože porušovaly lidská práva, Carter odepřel pomoc, a ony padly. Nahradil je ale kdo?

Teokrat Chomejní a komunisté v Nikaragui – režimy protíkladní a z hlediska lidských práv horší. Jsou-li jen dvě alternativy, bud přátelský režim autoritativní, anebo nepřátelský totalitní, pak první má být preferován před druhým. Navíc autoritativní na rozdíl od totalitního může přejít v demokracii.

Tehdejší kandidát na prezidenta Ronald Reagan esej četl, a když byl rok poté zvolen prezidentem, profesorka Kirkpatricková jmenovala velvyslankyní při OSN.

Jev až příliš častý

Írán i Nikaragua před čtyřiceti lety byly příklady jevu až příliš častého: lid povstal a svrhne tyranu, aby pak byl v zemi ustaven režim mnohem, mnohem horší. To byl průběh větší revolucí za posledních dvou třetí let (od Velké revoluce francouzské).

Slovo „revoluce“ má pro mnohé lidi,

ROMAN JOCH
ředitel
Občanského institutu

Slovo „revoluce“ má pro mnohé lidi, hlavně na levici, zvláštní mystiku. Avšak jen málo revolucí představovalo změnu k lepšímu.

”

zervativní revolucí byla i naše „sametonává“ v listopadu 1989.

Většina revolucí však nebyla konzervativní, nýbrž destruktivní: režim špatný nahradila horší, krvavější: Velká francouzská (1789–94), ruská bolševická (1917), německá nacistická (1933), komunistická čínská (1949) a kubánská (1959); ale i ty před čtyřiceti lety, islámská v Íránu a sandinistů v Nikaragui (1979).

Někdo může být překvapen, že o nástupu Hitlera k mocí mluví jako o revoluci, ale nacisté se takto chápali: coby revoluční hnůti, jež hodlalo radikálně zúčtovat se starým pořádkem a bylo futuristicky zaměřeno na „tisíciletou říši“ v budoucnu.

Konzervativní vs. destruktivní revoluce

Co určuje, zda revoluce bude konzervativní, nebo destruktivní? Je to komplexní otázka, ale lze říci, že konzervativní revoluce usiluje o zmenšení rozsahu státu nad člověkem, destruktivní o jeho zvětšení; konzervativní není utopická, destruktivní ano; konzervativní nežadá vlivem svobod, majetku, destruktivní naopak je („nepřátelé lidu“, „třídní, rasoví nepřátele“ nemají žádná práva, nezaslouží slitování a lze s nimi zatočit jakkoli).

Nikaragua skončila celkem dobrě: podpora antikomunistické guerilly Contras ze strany Reaganovy vlády v 80. letech 20. století a pád sovětského impéria v roce 1989 přiměly sandinisty vypsat volby, které v únoru 1990 prohráli. Prezidentkou byla zvolena demokratka Violeta Chamorrová.

V Íránu naopak ajatolláhové vládnou už čtyřicet let. Někdo by si mohl myslit, že po tak dlouhé době jejich revoluční elán i destruktivita vyrchají. Srovnejme to ale s bolševickou revolucí ruskou: čtyřicetého výročí připadalo na rok 1957. U moci byl Chruščov, nikoli Stalin, nastalo uvolnění, destalinizace. Avšak už v roce 1962, u čtyřicátého pátého výročí revoluce, přived svět během karibské raketové krize na hranu jaderné války.

Dokud budou v Íránu ajatolláhové u moci, budou stále nebezpeční.

LÉKÁRNA

Orbánovy děti

ISTVÁN LÉKO
šéfredaktor LN

Některí redaktoři mne poprosili, zda bych v této Lékárně nepopsal originální a nevidaně šédrý plán maďarské vlády na podporu rodin, který v neděli oznámil premiér Viktor Orbán (55) v rámci výročního projevu o stavu země. Vláda koalice stran Fidesz a křesťanských demokratů již od roku 2010 drží v parlamentu ústavní většinu, což jí umožňuje svoje představy velmi rychle přetavit do zákonů. Nebude tomu zřejmě jinak ani v případě nové strategie pro podporu mladých rodin s dětmi, o níž na titulní straně informoval i deník evropských finančních kruhů Financial Times. „V Evropě se rodí méně a méně dětí. Odpověď Západu je přijetí nové a čísla nestojíme, my potřebujeme maďarské děti,“ prohlásil premiér, který má s manželkou Anikó Lévaiovou pět potomků.

Kritici Orbánovy politiky očekávali, že pár měsíců před volbami do Evropského parlamentu bude vláda v kampani opět strášit zejména muslimskými migranty a teror